

ONLAR GÖREVLERİNİ YAPTILAR

Prof. Dr. Aytaç Açıkalın

Hacettepe Üniversitesi
Eğitim Fakültesi

Türkiye tüm kurumları ile Cumhuriyetinin 75. kuruluş yıldönümünü en coşkulu biçimde kutlamaya hazırlanıyor. Yayın organlarından, yurttaşlara iletilen sloganları izleyip, dinliyorum:

"2023 yılında "Diyarbakır dünyanın finans merkezi", "Kayseri'de uzaya gönderilecek uyduları hazırlıyoruz", "Bursa'da güneş enerjisi ile çalışan otomobiller yapılıyor. Denizli dünyanın moda merkezi olacak."

Sonra 1997 yılında kaybettiğimiz Karayolları ilk genel müdürü rahmetli Vecdi DİKER'den dinlediklerimi anımsıyorum : "Cumhuriyetin ilk yılları, demiryolu ulaşımının devlet ve hükümetlerin öncelikli konularından biri olduğu dönem. Sivas-Erzurum demiryolu yapımının bir bölümü, İngiliz şirketlerine verilmiş. Dönemin Nafya Vekili (Bayındırlık Bakanı) Sayın Çetinkaya incelemek ya da denetlemek amacıyla yol yapımının sürdüğü en uçtaki çalışma noktasına kadar gelmiş. Bakanın makam otomobili yok, zaten yol da yok. Ayrıca emrine tahsis edilmiş özel bir tren de yok. İncelemelerini tamamlayan Bakan, dönüş için, tarifeli bir trenin gelmesini bekliyor. Yüksekçe bir yerden, aşağıda çalışan kamyonlara uzun uzun baktıktan sonra, "Vecdi, göreceksin bir gün gelecek bu kamyonları bizim şoförlerimiz kullanacak" diye geleceğe ilişkin hayallerini açıklıyor.

Onların görüşleri (vizyonları) o kadardı. Misyonları demiryolunu Erzurum'a ulaştırmakla sınırlıydı. Coşku ile haykırılan marşların konusu da buydu: "Sivas'ı çoktan aştık, yarın Erzurum'dayız"

Bu anıyı anımsadıktan sonra, 2019 yılına ilişkin kestirimlerde bulunan bir yazarın anlatımını aktarmak gereğini duyuyorum.

"Stokholm, 4 Ekim 2019 SVENSKA NEWSLYET Gazetesinden:" isveç Sağlık Bakanlığı'na göre, halen dünyada 14 milyon kişisel sağlık gösterge tablosu (KSGT) çalışır durumda. Uppsala Üniversitesinde geliştirilen ve 22 uluslararası eczacılık şirketine lisansı verilen tekniklerle üretilen KSGTler, deriyle temas halinde bilekte veya belde taşınıyor. Enzimli biyo-alınmaçlar sağlık durumu ile ilgili başlıca parametreleri izlemeyi sağlıyor. Bu veriler, geçici olarak taşınabilir yardımcı bilgisayarların belleklerinde saklanıp, radyo dalgaları kullanan modemlerle düzenli olarak otomatik tıbbi tanımlama merkezlerine aktarılabilir. Hastalar ayrıca görüntülü telefon yoluyla, ilaç ve tedavi öneren gerektiğinde tamamlayıcı bilgiler de veren interaktif video hizmet sunuculara da bağlanabiliyorlar" (Rosnay, de Joel. **Ortakyaşar İnsan**, Telos Yayınevi 1997,s.302).

Cumhuriyetin 100. Yılı için geliştirdiğimiz hedefleri, sloganları, ilk kuruluş yıllarının hayallerini ve kestirimleri birlikte değerlendirmeye çalışıyorum. Gelecek kuşakların görüşümüzü nasıl değerlendirip, nasıl yorumlayacaklarını düşünüyorum. Olasıdır ki tıpkı bizim Cumhuriyetin öncülerini değerlendirdiğimiz gibi, kendileri için hayal ettiklerimizin çoğunu anlamsız, yavan, yavaş, yanlış, basit istemler, özlemler olarak nitelendirecekler. Gelecek kuşakların 75. Yıllar için ne düşünecekleri, neler söyleyecekleri, nasıl yargılayıp değerlendirecekleri yarını hazırlamak durumunda olan bizler için önemli olmalıdır. Ne düşünmelerini, nasıl değerlendirmelerini istiyorsak şimdi beklentilerimi yönünde yarınların yapımına girişmemiz gerekir. Yarın bir kehanet konusu değildir, iki bin yirmi üç yılında Türkiye, bugünden tasarladığımız ve inşasına başladığımız gibi olacaktır.

Paradigma Değişimi Olarak Cumhuriyet

Çoğu kez geçmiş (dün), bizi bugünkü noktaya getiren doğrusal bir çizgi gibi algılanır. Geleceği de (yarını da) o çizginin bir uzantısı olarak görme eğilimi baskındır. Bu nedenle geleceği, yaşamın yeni, farklı bir uzantısı, değişik bir biçimi olarak algılamakta zorluk çekiyoruz. Bu anlamda Cumhuriyet dünün, bir çizginin devamı mıdır? Yoksa farklı bir yönelim midir? Cumhuriyeti ve Cumhuriyet döneminde Türkiye'de eğitimi daha somut algılamak için öncelikle değişim evrelerinin iç içe konumunu açıklamak gerekir. Cumhuriyeti bütünde algılamadan, tek tek parçalarını yorumlamak, açıklamalarda ve anlaşılma yetersizliği artırabilir. Çalışmanın bundan sonraki başlıklarında Cumhuriyete bütüncül bir yaklaşımla bakılmaya ve eğitime ilişkin boyutunun açıklanmasına çalışılmıştır.

Osmanlı bir yönetsel paradigma idi. Osmanlı yönetim düşüncesi, göçer düşüncesinin, bir bakıma kavimleri yönetmeye ulaşan bir değişimdir. Her imparatorluk gibi Osmanlı imparatorluğunun da son dönemi karmaşanın (kaosun) yoğun yaşandığı bir dönemdir. Bu karmaşa ortamı anarşiye yönelirken yeni bir paradigmayı Genç (Jön) Türkleri ve Cumhuriyet paradigmasını geliştirmiştir.

Kaos ortamında değişim, başlangıçta varlığını sürdüren düşünce bütünlüğü içinde, tarklı gözlem düzeylerinde veya ölçeklerinde benzer motifleri içeren farklı düşüncelere ulaşmaktır. Kaos ortamında oluşan yeni düşünce kürecikleri, eski paradigmanın içinde genişlerken; varolan fakat geçerliliğini yitirmiş dünya görüşlerini, yönetsel ve teknolojik düşünceleri, yaşam biçimlerini zorlamaya başlarlar. Bu süreçte beklenen, yeni paradigmanın daha çok sayıda izleyici tarafından kabulü ve desteklenerek içinde olduğu eski paradigmayı aşabilmesi, bütünüyle onun dışına çıkıp farklılaşabilmesidir. Bu süreç, toplumda düşünce kalıplarının, halk deyişi ile "kafaların" değişmesidir. Ne var ki Cumhuriyet paradigması, Osmanlı paradigmasının tümünü kapsayacak kadar genişlememiştir. Birden çok noktada, Osmanlı düşüncesinin çeperlerine yapışık kalmıştır. Örnekte, Tevhid-i Tedrisat girişimi, öğretim birliğini sağlamamıştır. Çünkü bu yeni paradigmaya göre düşünenlerin sayısının, eski paradigma ile düşünenlerden daha fazla olduğunu söylemek pek olası görünmüyor.

Cumhuriyetin ilk yıllarını tanımlamak için bir düzen ortamından çok bir karmaşadan söz etmek daha uygun düşebilir. Sistem, göreceli olarak önemli fırsatını bu dönemde kaçırmıştır. Erken bir dönemde, kuruluşunun hemen başında, yönetim, gereğinden fazla hızlı biçimde bir huzur ve sükun arayışına kapılmıştır. Bunu sağlamak için de Osmanlıdan daha yoğun bir merkezîyetçiliği kurmak ve devlet erkini daha güçlü kullanmaya yönelmiştir. Eğitim sistemi de bu otoritenin hem amacı hem aracı olma konumunu benimsemiştir. O dönemde, tasarlanıp kurulan eğitim örgütleri için model olarak asker örgütleri örnek seçilmiştir. Bu doğaldır; çünkü hemen tüm kademelerde savaş alanlarından gelen yöneticilerin hakimiyeti söz konusudur. Askeri üniforma benzeri giysiler, ister istemez okula yansımıştır. Okullarda öğrencilerin forma ve şapka giyme zorunluluğu bu döneme rastlar. Gerçekte öğrenci giysilerinde, saç biçimlerinde bir örneklik (tek tip), forma uygulaması, toplumda varolan fakirliğin, geleneksel giyim özentisinin ya da alışkanlığının, sefaletin, yönetimin belirlediği bir biçim ile örtülmesi olarak da yorumlamak uygun olur. Nitekim Kazım Karabekir Paşa'nın Erzurum'un kurtuluşunu izleyen

günlerde kentte, toplatıp giydirdiği çocukların Erzurum Atatürk evindeki fotoğraflarını izlemek, dönemin öngördüğü tek örnek giysinin gerçek amaç ve kapsamını algılamak yönünden yararlı olabilir.

Eğitimin Cumhuriyete Hizmeti

"Muallimler Cumhuriyet sizden fikri hür, vicdanı hür nesiller ister" çağrısı, Cumhuriyetin ilk yıllarındaki doğal karmaşayı yöneten evrensel liderin, Mustafa Kemal'in dehasına uygun bir görüyü (vizyonu) açıklar. Ancak, "kamu düzeni", "toplumun huzuru", "istikrar" ve "sükun" adına, bu buyruğun önemli ölçüde gözardı edildiği söylenebilir. Denebilir ki özgür düşünen, farklı düşünen yurttaşlar, Cumhuriyet dönemi bürokratlarının ve eğitimcilerinin ıslah etmek, gerekirse sistem dışına çıkarmak ya da yok etmek uğraşı verdikleri önemli bir alandır. Cumhuriyet dönemi yöneticilerinin sözlüğünde "zorunlu ikamet" (sürgün) sözcüğü bir uygulama ilkesi olarak varolmuştur. Her devrim gibi "evlatlarını" feda etmekten yazarları, şairleri, düşünürleri kendi ideolojisi dışında görmekten hoşlanmayan bir yönetimin varlığı yadsınamaz. Bunların anıları 75. yıla doğru yeniden canlanmaktadır. Örneğin 75. Kuruluş yılında, elli yıl öncesinin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in, anlamlı biçimde gündeme gelmesi, anılması, yeniden ilgi odağı olması bir rastlantı değildir. Yücel ve başkaları dönemin farklı düşünen insanları, alışılmışın dışında yöneticileriydi. Ancak iyi izlenirse, Cumhuriyet zamanı geldiğinde Hasan Ali Yücel ile de hesaplaşmıştır. Çoğu kez doğrudan hesaplaşmayı göze alamadığı ya da olanak bulamadığı diğer farklı düşünenler de en azından örgütün ödülllerinden, yönetimin nimetlerinden mahrum edilmişlerdir.

Çünkü o dönem yöneticileri de bir bakıma daha sonrakiler ve hatta şimdikiler gibi farklı düşünenleri algılamakta ve yorumlamakta ve kabullenmekte zorluk çekmişlerdir. Bu nedenle sisteme aykırı düşünceleri "devletin yüksek menfaatleri", "ülkenin bütünlüğü", "kamu çıkarı" adına baskı altına almayı vatanseverlikle bütünleştirmişlerdir. Bu düşünce çerçevesinde "fikri ve vicdanı hür" yurttaşlar yerine, "devlete sadık", "yönetime itaatkar", "teb'a" paradigması ile insan yetiştirmek görevi eğitim sisteminde önceliği almıştır.

Bu uygulamalarına bakarak Cumhuriyetin ilk dönemlerini ve yöneticilerini diktatörlük ile suçlamak haksızlık olur. Çünkü o dönemin insan, yönetim, anlayışı, onların dünyayı ve ülkeyi algılayışları, vatanseverlik, özgürlük tanımlamaları, görevlerini ve rollerini yorumlarken içe koştukları paradigmaları yaşantıları ve yaşadıkları dünyaları bizimkilerden farklıydı. Onlar Osmanlı imparatorluğunun son dönemindeki karmaşayı yaşamışlardı ve bunu anarşi olarak yorumladılar. Hemen hepsi savaş meydanlarından gelmişlerdi ve görevlerini yaptıklarının samimi inancı içindeydiler. Gerçekte de görevlerini en iyi biçimde yaptılar. Fakat 75 yıl sonra onların inandıklarını, bugünkü devlet, yönetim, insan, yurttaş, eğitim kavramları ile karşılaştırmak ve onların göreceli başarılarının araçlarını içe koşarak üçüncü bin yıla ulaşmakta ısrarcı olmak, sistemi tümüyle tıkamaktan, işlevsiz ve işlemez bir konuma getirmekten başka bir sonuç vermeyebilir. Bu gün işbaşında olanlara düşen görev yürek ile aklı tüm sıcaklığı ile 2000 yılının hayallerine yükleme ve geleceği elleri ile oluşturmak, biçimlendirmektir.

Demokrasiye Aracı Olan Eğitim

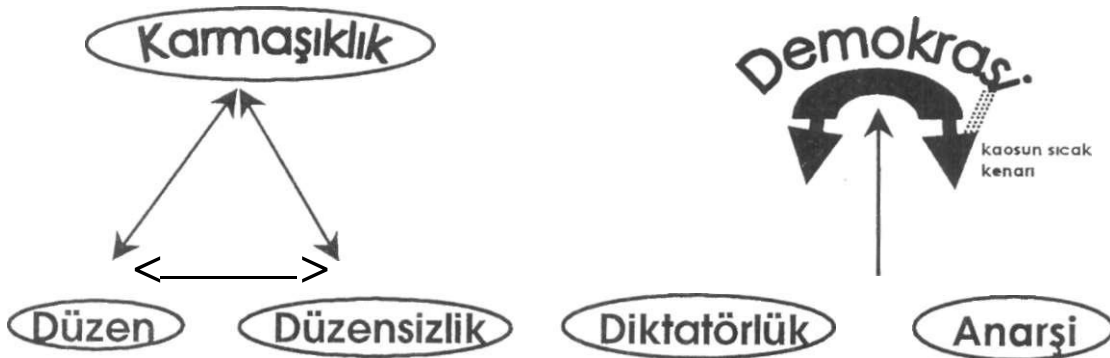
Hkmet, seçmenlerin zekalarının toplamını temsil eden, bir erki temsil eder. Bakanlıkları bu bütünlük içinde hapsolmüş ya da kaybolmüş yapılar olarak algılamak ve yorumlamak doğru değildir. Aksine bakanlıkları, daha büyük bir varlığı vcudada getirmek için rollerini, bütünün içinde koruyarak genleşmeyi ngren yapılar olarak tasarlamak gerekir. Ne var ki Cumhuriyetin bütünlüğü içinde Milli Eğitim Bakanlığı zgn rolünü kaybetmiş, otoritenin katı rollerinin bekçiliğini izleyen bir kurum konumuna girmiştir. Bu nedenle fikri hr irfanı hr nesiller yerine, seçilmiş gibi bir zekanın otoritesini benimsemiş bireyler yetiştirmeye zenmiş; toplumsal bir zekanın oluşmasına gerçek anlamda ilgi duymamıştır. Yeni kuramsal kavramları uygulamaya yönelmek yerine, yasal metinlere yerleştirip, içeriklerin terimsel kapsamlılığı ile yetinmek gibi kolay bir yolu seçmiştir. Eğer eğitim sistemi, erk olgusunu işleyişinde özerk, aynı zamanda diğer yapıların işleyişine bağımlı olmak özelliğini içselleştirip gerekleştirebilseydi, bu yolla kendi teknik ve kavramsal özelliklerini geliştirebilir, gücünü arttırabilirdi. Hatta eğitim yöneticileri, daha zgr bir düşünce yapısına sahip olsalardı insanlık evriminin farklı boyutlarında yer alan din, siyasa ve bilimin farklı bir bireşimini Türkiye'de gerekleştirebilirlerdi.

Demokrasi, başlangıçta Cumhuriyetçiler açısından bir fantezi, daha sonraki dönemlerde bir saplantı konumuna gelmiştir. Eğitim sistemimiz bu toplumsal konumu oluşturup geliştirmede hangi rolleri oynamıştır? Cumhuriyetin üçüncü kuşağını eğitirken, Milli Eğitim Bakanlığı okullarda insanlar arasındaki ilişkilerde insan hakları kapsamındaki yaşantıları gerçekleştirmek ve benimsetmek yerine, salt "insan Hakları ve Vatandaşlık Bilgisi" dersinde okutulacak konular ile ilgilenmektedir.

Bir kez gönül gözü ile bakıp, dürüst olarak söylenmesi gereken, 75. Yılda "sistemin iyiden iyiye tıkanıdır". Siyasal sistemin sunduğu demokratik yönetim modelleri yönetilenlerin yaklaşım çeşitliliklerini, bireysel özgürlükleri kollayacak en az kötü model olsa bile verimliliği son derece düşük bir konuma gelmiştir. Doksanlı yıllarda toplumda bireyselliği güçlendirmek, bencil gereksinimleri karşılamak için birey ve mesleki örgütlenmeler enerjilerini dışa salmaktadırlar. Ben merkezçiliğinden, hatta milliyetçilik çemberinden çıkıp, daha çevre merkezli düşünce ve davranış sistemlerini yakalamak gerekmektedir. Ancak toplumdaki otorite tutkunluğu, alışkanlıklar, gelir dağılımının dengesizliği, seçkinlerin tüketime dayalı, aşırı ve abartılı yaşam biçimleri, yöneticilerin ve politikacıların değişime karşı çıkma alışkanlığı, değişmeye gösterilen direnç ve alınganlıklar bu düşünceye ulaşmada daha çok yol almanın gerekliliğini vurgulamaktadır.

Kaosun Sıcak Kenarını Yönetmek

insanın evriminde çembersel nitelikli üç tip toplumsal yapı: düzen, karmaşa ve anarşi ve üç tip yönetim biçimi: diktatörlük, demokrasi ve anarşi yaşanmıştır. Bu evrimsel konum aşağıda çizgesel olarak verilmiştir.

Diktatörlüğün, sağ ya da sol ideoloji de olması fark etmez, insanları kişisel özgürlükler açısından aşırı sınırlandırılması ve "devlet" adı altında yukarıdan dayatılan denetimsiz bir eylem serbestisini kendine hak olarak tanınması Düzen adı altında diktatörlüğün en genel özellikleridir. Diktatörlüklerde yönetimin yapı ve işleyişindeki katılık, değişmeye, değişimlere uyuma engel teşkil etmektedir. Milli eğitim Bakanlığı yetmiş beş yıl, tek tip okul, tek tip programın adeta savunucusu y olmuş, eğitim kurumlarının yapı işleyişlerinde farklılaşmalara kesinlikle yol vermemiştir.

Cumhuriyetin 75. Yılında demokratik yönetim bir simge konumuna gelmiştir. Özgür basın, serbest seçim, gizli oy açık tasnif ve siyasal partilerin varlığı gibi. Bu tutku, okullarda eğitsel kollar, öğrenci temsilciliklerinin secimi, okul bülten ya da duvar gazeteleri ile bayramlarda çocukların gerçek yöneticilerin yerlerine oturma gibi eylemlerle eğitime yansıtılmaya çalışılmıştır. Okullarda demokratik düşünce bir yaşam biçimine dönüşmemiştir. Cumhuriyetin 75. Kuruluş yılında Milli Eğitim Bakanlığı diğer bakanlıklardan daha demokratik değildir. Çalışanlarına ve müşterilerine anlamlı bir özgürlük tanımamıştır.

Anarşi, bir yönetim biçemi olarak tanımlanamaz. Anarşinin baskın olduğu toplumlarda bireye tanınan özgürlük, toplumsal bilinci ve düşünceyi yok eden aşırı davranışlara yol açmaktadır. Sonuçta yönetimi temsil eden örgütler, toplumsal üretimin ödülleri ve kaynaklarını adil dağıtamamakta, iç ve dış sorunları çözmekte aciz duruma düşmektedir. Anarşi hiç istenmeyen bir durum olarak nitelendirilir. Toplum çoğu kez anarşik durumdan kurtulmak için diktatörlüğü yeğlemektedir. Nitekim Cumhuriyet döneminin son üçte ikilik diliminde yaşanan anarşik ortamların yarattığı yılgınlıklar nedeni ile, bu dönemleri izleyen ara rejimleri kabul ve katlanmakta derin yakınmalar olmamıştır.

Türkiye eğitim sisteminde bulunanlar, öğretmen ve öğrenciler, üniversite öğretim üyeleri çoğu kez bu anarşik ortamın sorumluları, yaratıcıları olarak yargı ve toplum önünde karalanmışlardır. Eğitim kurumları ve çalışanları, her zaman otoriteye daha uyumlu gruplar yetiştirmek yolunu seçerek anarşi suçlamasından aklanacakları zannına kapılmışlardır. Bu nedenle eğitim yöneticileri, anarşi dönemlerini izleyen yönetimlerin her biri için daha disiplinli bir okul ve eğitim yönetimi oluşturmaya yönelmişlerdir. Eğitim örgütlerinin, toplumun dinamik kesimleri olduğundan ya da böyle olması gerektiğinden habersiz eğitim yöneticileri, farklı düşünen, değişime yönelik istemlerini açıklayan yönetici, öğrenci gruplarını ve öğretmenleri sistemin yıkıcıları, anarşi kaynağı gibi nitelendirmişlerdir.

mam *aytaç açılın*

Geçmiş yönetimin "düzen" anlayışı yerine, karmaşık sistemlerin işleyişini açıklamada geçerli olan "kaos" kuramı, bugün yaşanan sistem tıkanmasını açıklamakta daha uygun görülmektedir. Demokratik yönetimden beklenen yaratıcılık, topluma değişim getirmek, dönüşümleri göze almak, karmaşıklığı yöneterek kurumları anarşi ile aşırı sıkı düzen arasındaki "kaosun sıcak ve dar alanında" tutmaktır. Bu bakımdan demokratik yönetimde yöneticilerin artık dümeni sıkı sıkıya tutup gemiyi sağ salim kıyıya ulaştıran "kaptanlar" yerine dalgaların gelişine göre yerini, yönünü, eylemini ayarlayan "sörfçüler" olarak yetiştirilmeleri beklenmektedir. Gelişmeyi kesintisiz gerçekleştirmek için sistemi kaosun kıyısındaki sıcak bölgede tutmak gerekliliği, yöneticilerin geçmişteki geçerli olan yeterliklerinin birçoğunu çağdışı duruma getirmiştir.

Karmaşıklık ve düzensizlik içinde insanların tercihi her zaman düzenden yana olmuştur. Türkiye'de "istikrar" olarak nitelendirilen düzen, yoğun biçimde tercih edilen yönetim biçimi olarak görülmektedir. Çünkü Türkiye eğitim sistemi yetmiş beş yıldır bu yönetim biçimine uyum sağlayan ve koruyan, uyumlu "iyi", "itaatkar", kurallara kesin saygılı yurttaşları yetiştirmeye çalışmaktadır. Eğitim ortamında saç tuvaletleri, giysiler, sınıfa giriş çıkışlar, konular, sıralar, levhalar, resimler, semboller ve simgeler oturuş-kalkış, duruş ve konuşma kurallarının eksiksiz uygulanması, okulda öğrencilerin disiplin, düzen içinde çalışmalarının göstergesidir. Bu kalıp düşünce ve davranışlar etkili öğrenme ve öğretmenin ön koşulu olarak algılanmış; uygulanmış ve uygulanmaktadır.

Üç Rakamlı Yıldönümlerine Doğru

Demokrasiyi düzen ile karmaşa arasındaki "pendül" alanında götürüp getirmek için Cumhuriyet yöneticilerinin gelecek yıllarda yeni yeterliklere gereksinimleri olacaktır. Bu yeterlikler tek bir bireyin "kaptanın" ya da "sörfçünün" yeterliliği değil, bireysel zekalardan daha güçlü toplumsal zekayı yaratacak her düzeydeki liderlerin yeterliğidir.

Cumhuriyetin üçüncü kuşağında, sistemin tıkanmış olmasını bir "çöküş" ya da "yıkılma" biçimde kötümser yorumlamak, değişimi karantinaya alan ve çıkış noktası önermeyen geleneksel bir yaklaşımdır. Sistemin gerilmiş, denge durumundan uzaklaşmış olması toplumsal yapının evrensel evriminin bir sonucudur. Cumhuriyetin dördüncü kuşağında

EVLERİNİ YAPILAR

aytaç aıkalm

yöneticilerin sahip olması gereken en önemli yeterlik, toplumu "kaosun sıcak kenarında" tutabilmek yeterliği olacaktır.

Eğitim sistemi hem kendi işleyişinde bu tür, karmaşayı yöneten eğitim öğretim liderlerinin arayışı içinde olmalı hem de her düzeydeki liderleri yetiştirmek görevine sahip çıkmalıdır. Yönetimi kravat-çeket, ef pençe durup ön ilikleme, başarıyı sistemin varolan dengesini korumak için katı kuralları kesintisiz izlemek, müşteri memnuniyeti veya kalite bilincinden uzakta olmak biçiminde algılamaktan uzaklaşmak gerekir. Bu konuda varolan değerler engel oluşturuyorsa, yönetimin yaş ortalamasını düşürmek yararlı sonuçlar verebilir. Eski kurum ve işleyişlerin onarımı hem pahalı hem de amaca hizmet etmeyebilir. Daha etkin olanı "yeni düşüncelerin ürünü yeni yapılan" kurmak ve her tür kurumun işletmesini daha genç kuşaklara ihale etmektir.

Sonuç

Eğitim sistemi, yetiştirdiği insan kaynaklarının kalitesini **"bilgi çaarı koşulları için özel olarak geliştirilmiştir."** anlamında garanti ederken üstlendiği sorumluluğun bilincinde olması gerekir.

- Konuşan, sorgulayan,
- daha güçlü bir üst yapıyı oluşturmak için bireysel zekasından, özgürlük ve yeterliklerinin bir diliminden vazgeçebilen,
- "insan" olma özelliğini kimliğinin ve kişiliğinin özüne yerleştiren,
- özgün bireylerden oluşan,
- nitelikli insan kaynağına gereksinimi var Türkiye'nin.

Eğitim yöneticileri, üç rakamlı yıldönümlerinde, bu onurlu sorumluluğun hesabını o dönemin yurttaşlarına vermeye de hazır olmalıdırlar.

Yunus Emre'nin deyişii gibi:

Milli Eğitim çabasının/Sürdürse böylecene/Dönemi sorgulayan/ Dördüncü kuşak gelir.

Yunus Emre bu sözü /Bari büğrü söyleme /Seni siaava çeken /Bir Molla Kasım Gelir.